

Nieuwsbrief
Jaargang
16
Nummer
49
Juni 2024

NIEUWSBRIEF JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

Beste kunstvriend,

Wij hielden het ook niet voor mogelijk, maar onverwacht dook een onbekend werk op van Joe English. Op een kamerwand in de Antwerpse Kunstacademie waar Joe studeerde begin vorige eeuw, ontdekten wij een **onbekend humoristisch zelfportret!** Deze recente ontdekking bracht ons terug naar het jaar 1904 waarin hij deelnam aan de Romeprijs.

Gezien de huidige oorlogsomstandigheden aan de rand van Europa is het thema van 1904 *“L’Art et la Paix...”* **“Kunst en Vrede”** brandend actueel. De geopolitieke situatie was toen ook gespannen. Frankrijk en Groot-Brittannië sloten de “Entente cordiale” over hun kolonies tegen de Duitse expansiedrang. Drie jaar later in 1907 sloot Groot Brittannië een verdrag met Rusland, over Afghanistan, Indië en Iran. Beide overeenkomsten werden echter de bron van wereldoorlog I. Hopelijk komt er morgen een overeenkomst die tot Vrede kan leiden in Oekraïne en ook in Gaza. *“Vrede impliceert de moeilijke en preciaire kunst van het leven respecteren en samenleven met vijanden...”* (A. Fr. De SA).

Deze nieuwsbrief is beperkt van omvang en inhoud. De volgende aflevering wordt een uitgebreid lustrumnummer. In 1904 leerden Elisa Goedemé en Joe English elkaar kennen in Antwerpen. Zij huwden in 1910 en woonden in Brugge. Maar in 1914 ontplofte de geopolitieke grote vrede door WO I, de kleine vrede in het kunstenaarsgezin English-Goedemé was echter van korte duur...

Hopelijk is er goed nieuws in het komende najaar over Grote Vrede tegen nieuwsbrief nr.50.

Piet De Baere & Co English

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:
Vrienden Joe English, Kunstschilder
Vuldersreitje 2 - 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be
e-mail: co.english2@gmail.com
BE09 1210 4043 7257 English M

In dit nummer

Beste Kunstvriend	p.1
1. Een ontdekking	p.2
2. Over de omstandigheden	p.3
3. Hoe men schildert wordt	p.4
Kunstvrienden info:	p.4

Kunsthistorisch erfgoed: karikaturen in een kamer van de Antwerpse Academie.

1. Een ontdekking: een onbekend zelfportret van Joe English!

Bij een recent bezoek aan de afdeling conservatie en restauratie van de Antwerpse Academie (UA) op uitnodiging van Mie Robbe, docente, deden wij een leuke ontdekking. Wij kregen een reeks karikaturen te zien geschilderd op een kamerwand, waarvan wij één van deze als een **humoristisch zelfportret van Joe English** konden identificeren...

Joe English, zelfportret, “*Hij zit in den pot!!!*” olieverf op kamerwand, 40 x 35 (?) zd. (1904- 1907?)

Karikatuur op de wand van een der werkkamers op de eerste verdieping in het oude centrale gebouw in de Blindestraat van de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen, UA.

De voorstelling. Het hoofd van Joe staat in een nachtpot, in de rij van een tiental bevriende karikaturen. Typisch herkenbaar is zijn Iers rossige haardos en in profiel zijn grote neus. Hij kijkt naar links en heeft een komisch klein hoedje op. Links naast hem staat de karikatuur van een man met een vlinderdas op een hoge witte boord. De daarbij horende tekst: “*Vermeersch verderfd Peintre Belge du XX siècle*”. Rechts achter Joe staat de karikatuur van een man die naar rechts kijkt met de tekst “*Le Lapin de Rôme, ook nog de zot of de paster van Ster Gudulla* “. Is het een priester of de proost van het gezelschap?

De uitdrukking “*Hij zit in den pot!!*” Naar het West-Vlaamsch Idioticon van deken DE BO uit 1873 werd het woord “pot” gebruikt in het kaartspel. Het is een schaal waarin de spelers hun inzet steken bij het begin van het spel. “*Den pot trekken*” betekent dan het geheel van de inzet winnen. Toegepast op de situatie van Joe English betekent het dat hij hoopte van de Romeprijs te winnen in 1904 want als inzet stak hij zijn hoofd in de pot. Het zou ons niet verwonderen dat Joe ook meegewerkt heeft aan de andere karikaturen, want wij herkennen zijn tekenstijl bij de portretten in handgeschilderde prentbriefkaarten in ons familiearchief bewaard. Verder onderzoek zal dit hopelijk ophelderen.

Dit zelfportret maakt deel uit van een groter geheel. De wanden van de kamer zijn rondom rond beschilderd met een 50tal karikaturen. Volgens Emilie Bernard, onderzoekster aan de Academie, betreft het muurschilderingen uit de periode dat de Antwerpse kunstenaarsgroep DE SCALDEN actief was. Deze groep werd opgericht door studenten van de Academie in 1889 en bleef actief tot 1914. Joe English wordt niet vermeld in de ledenlijst. Hij nam deel aan de Romeprijzen van 1904, 1907 en 1910, maar wij weten niet zeker in welk jaar hij zijn zelfportret aanbracht. Wij veronderstellen dat naast leden van de Scalden ook andere medestudenten, directie en leraren of juryleden in deze “kunstkamer” werden vereeuwigd. Verder onderzoek zal dit uitwijzen. Gezien de huidige situatie waarin de kamer als opslagruimte wordt gebruikt, zal er hopelijk gezocht worden naar een passende oplossing tot behoud van de muurschilderingen.

2. Over de omstandigheden waarin de deelnemers werkten aan de Romeprijs 1904

Als student schilderkunst nam Joe English deel aan de prijsvragen van 1904, 1907 en 1910. Wij beschikken via briefwisseling van Joe en een verslag van de wedstrijd over enkele gegevens bij de Romeprijs 1904. Als 22jarige deelnemer laten wij Joe zelf aan het woord:

“Toen wij wilden deelnemen aan de prijskamp voor schilderkunst moesten wij eerst een voorbereidende proef afleggen. Die bestond uit drie delen en duurde 7 dagen. We begonnen eind juni 1904. Eerst kregen wij één dag om een kop te tekenen naar levend model. Dan twee dagen voor een expressieve figuur die **“Verdriet”** voorstelde, tenslotte vier dagen om een compositie te schilderen: **“David die op een harp speelt voor koning Saül”**. De inzendingen werden in het geheim door een jury beoordeeld. Ik was de vijfde op 89 kandidaten en mocht verder deelnemen aan de wedstrijd. Wij werden als monniken opgesloten in een cel. Het waren loges ingericht als ateliers met alles erop en eraan: tafel en stoel, een bed en het nodige schildersmateriaal. Er was wel een gemeenschappelijke eetzaal en wij mochten een uur per dag wandelen in de tuin van de Academie. Voor de definitieve proef kregen wij 90 dagen, van juli tot eind september. Op zondag mochten wij naar huis gaan, maar mochten niet vertellen over het werk dat wij moesten maken. Eerst kregen wij twee dagen om de voorstudie te schetsen en daarna volgde het hoofdwerk. De opdracht voor de wedstrijd werd in het Frans gegeven: **“L’Art et la Paix qui embellissent la Vie valent mieux que la Gloire brutale de la Guerre”**. Werk dat maar eens uit op een doek van 100/120 bij 120/150 cm! Walter Vaes kreeg de eerste prijs en ikzelf de tweede prijs. We waren verrast maar tevreden. Ik zal de volgende keer opnieuw meedoen om te winnen!”

Joe English: “David die op een harp speelt voor koning Saül”
voorstudie, od 1904

Namen van de juryleden in 1904: Ch. De Lalaing (voorzitter) (Juliaan De Vriendt, directeur en organisator nam niet deel). F. Donnet (secret.), leden: C. Meunier, Struys, Courtens, E. Carpentier, F. Khnopff, J. Delville, Dierickx, Luyten, E. Claus en L. Frederic. In het **totaal 12 personen**, meestal kunstschilders die actief waren tijdens de jaren 1890 tot 1914.

Vandaag zijn in de Academie van Antwerpen (UA) de speciaal aangebouwde loges nog steeds te bezichtigen. In een van de lokalen zijn drie wanden vol geschilderd met karikaturen en teksten die verwijzen naar leraren, studenten, deelnemers en juryleden van de Romeprijs eind 19de– begin 20ste eeuw. Was het een gemeenschappelijke ruimte voor de deelnemers aan de Romeprijs? Verder onderzoek door identificatie van de karikaturen zal het eventueel uitwijzen.

links: Tussen de rekken en voorraadstapels: de jury als duivels en gieren?

pag.2 onder: onderste fragment uit een van de wandschilderingen
pag.3 boven: bovenste fragment uit een van de wandschilderingen

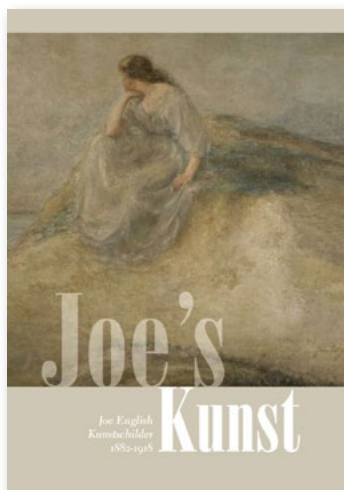
3. “Hoe men schilder wordt”

Twee medeauteurs van de wand-karikaturen in de Antwerpse Academie waren waarschijnlijk Camille Nicolas Lambert (°1874-1964) en Joseph Posenaeer (1876-1935). In het familie-archief English-Goedemé bevindt zich een Franstalig krantenknipsel uit La Patrie (8bre 1904) met “*quelques renseignements très intéressants*” onder de Nederlandstalige titel “*Hoe men Schilder wordt*”. De onbekende auteur vertelt in een column over de omstandigheden waarin Joe English deelnam aan de Romeprijskamp voor schilderkunst in 1904. Het is waarschijnlijk tijdens die maanden juni-juli-augustus-september 1904 dat hij zijn **zelfportret “hij zit in den pot”** schilderde op de kamerwand. English werd in 1902 ondergebracht in het 7de linieregiment van de metropool onder het statuut van universitair. Omwille van zijn voorbeeldig gedrag werd hij benoemd tot soldaat 1ste klas. In de periode voor zijn deelname aan de eliminatieproeven werd hij ten gevolge van zware arbeid uitgeput opgenomen in het militair hospitaal. Met bovenmenselijke inspanning was hij toch aanwezig bij het ingangsexamen. Hij slaagde zowel in de eerste als in de tweede proef, en behaalde in het totaal de 5de plaats op 30 deelnemers en was zelfs 1ste voor zijn compositie.

Er mochten uiteindelijk toch 8 kandidaten deelnemen aan de finale. Naast de 6 geslaagden mochten ook Lambert en Posenaeer deelnemen omdat zij in 1901 de 3de plaats hadden behaald. De deelname van English aan de finale was voor de militaire overheid echter niet vanzelfsprekend. Aangezien de deelnemers van de wedstrijd op de Academie geïsoleerd werden in een studio, kon English zijn militaire dienst niet vervullen. Er stelde zich zelfs een bijkomend probleem! Aangezien het de laatste weken waren van zijn militaire dienst (1902-1904) moest hij speciale toelating krijgen om ontslagen te worden van zijn taken. “*C’est inouï mais c’est ainsi.*” De columnist was blijkbaar goed geïnformeerd. Hij vertelt dat English’ medestudenten erkenden dat hij een waardevolle deelnemer was aan de Romeprijskamp. In plaats van zich te verheugen dat er door die omstandigheden een te duchten kandidaat minder was, hadden ze begrip voor de onfortuinlijke English. Mededeelnemer Lambert kende gelukkig persoonlijk een generaal van het Antwerpse garnizoen. Hij nam het initiatief om hem toelating te vragen opdat zijn kameraad English soldaat 1ste klas zou kunnen deelnemen aan de finale van de prijskamp. De tussenkomst van Lambert werd gehonoreerd want zijn deelname werd met succes bekroond. “*N’est-ce pas beau, grand même? Eer aan Lambert die de derde prijs van Rome 1904 behaalde*”. English was de jongste van de deelnemers en behaalde de tweede prijs, na Walter Vaes (1882-1958) eveneens pas 22 jaar die de eerste prijs behaalde.

De kroniekschrijver besluit: moest **Conscience** nog leven dan zou hij een vervolg laten verschijnen op zijn bekende roman “*Hoe men schilder wordt*”. En het zou geen fictieve roman geworden zijn maar één uit het leven gegrepen.

Piet De Baere

Kunstvrienden INFO:

Tentoonstelling van tekeningen en karikaturen door Jozef Posenaeer, (kunstschilder, 1876-1935) en Vrienden. Alex Elaut, Stadsgids, nodigt ons uit in het Atelier Jacques Gorus, Venusstraat 52- 2000 Antwerpen, van 7 t.e.m. 28 juli, open op zaterdag en zondag van 14u tot 17u. Info Alex Elaut 0478 311 253

De ‘*Joe’s Kunst*’-catalogus is nog steeds beschikbaar aan 20€ per exemplaar, inclusief portkosten.

Bestelling door storting op: BE09 1210 4043 7257 ENGLISH M. (voor de vrienden van Joe’s kunst) met vermelding van de titel en bevestig uw adres aan co.english2@gmail.com